

Egy hetem Sepsiszentgyörgyön

Debreczeni Tibor

Amíg odaértem

Leveleket küldtek, barátit és hivatalosat, melyek vagy ideértek vagy nem. Pál-Gecse Éva sorai meghatottak; muszály menni! Demeter Miklós telefonja – ő a Várad József Általános Iskola igazgatója, a házigazda –, mondjak időpontot, mikor várjanak. Aztán buszra ülök, és utazom. Tizenhét órán keresztül. És micsoda történelmi településeken át: Nagyvárad, Kalotaszeg, Kolozsvár, Sóvidék, Marosvásárhely, Csíkszereda, Kovászna. Körbuszozás a Székelyföldön, aztán Sepsiszentgyörgy. A buszmegálló felirata szerint Sf Gheorghe. És elfelejtettem a töredelmet. Várnak.

Hogy tudatosodjék, hová is érkeztem?

Az iskola névadója 1849-es mártír. A közeli Bálványos vár Jókait ihlette regényírásra. Nagybaconban Benedek Elek udvarháza. Nagyajtán Kriza János emlékszobája. Bölöni Farkas szobor Bölönben. Kőrösi Csoma háza Csomakőrösön. Baróti Szabó Dávid emléktábla Baróton. Mindez 30 kilométeres körzetben Sepsiszentgyörgy körül. És a szomszédban Kézdivásárhely.

Akiket érdekel a drámapedagógia

Pál-Gecse Éva a kedvcsináló. Ő már végigjártott egy tanfolyamot Tizsasason. Jöttek is a pedagógusok, tanítók, tanárok, tanítóképzősök a város iskoláiból, még Kézdivásárhelyről is. És végigdolgozta a hetet az igazgató is, és a helyettese, a román tagozat vezetője. Igaz, a tanári szobában a falon Karácson Sándor pedagógiai programja olvasható, amin a magyarországi vendég is igencsak el csodálkozik, és immár érteni véli, miért fogékonyak errefelé, ebben a székelyföldi magyar tannyelvű iskolában a drámapedagógiára is.

A jegyzetemből mazsolázok

- Nagy a sikere a készségfejlesztő gyakorlatoknak. A fiatalok lazán, a kevésbé fiatalok szorongva kezdik. De élük. A vakgyakorlatot is. Meghat, hogy senki sem csal, s a játékszabályt mind a harmincan betartják. Vigyáznak egymásra. Félórába is beletelik, mire kibeszélik magukból ezt az élményt.
- Az önismereti játékokat, az empátiafejlesztő etűdöket vég nélkül csinálnák. Szívesen ülnek a „forrószékbe”, benne vannak a riporterkedésben. Nem bánják, hogy kibuknak a problémák, s hogy vélemény fogalmazódik egyen-egyenként is róluk. Szokatlan ez számukra, de örülnek neki. Főként a fiatalok.
- Kiscsoportos játék arról, hogy liftben rekedtek a harmadik és a negyedik emelet között. Mintha-figurákként persze. Hogy ki milyen „bőrbe bújik”, rajta múlik. Egy esetben sem fordult elő, hogy vártak volna, majd csak történik valami. Ismerni vélték a lift szerkezetét, s mindenütt volt egy-két ember, aki vállalta a kockázatot, kibontva a tetőt, próbál segítséget hozni. Egyszer nyugati magyarokkal játszottam ki ezt az ötletet. Eszükbe sem jutott nyugtalankodni; – mondták: áramkihagyás – legfeljebb pár percig áll a felvonó. Kényszerpihenő, a sors ajándéka. Előkerült a táskából a whiskys üveg, kínálgatták egymást, iszogattak. Beugrik a hajdan tanult marxista tétel: A lét határozza meg a tudatot!?
- Egy rövidke parabola-történetet olvasok fel Kriza János gyűjtéséből. Arról szól, hogy a madárfióka azt újságolta az anyjának, míg a mama aludt, ő kísértelt a kalitkából, mivel véletlenül kis időre nyitva maradt az ajtaja. „Ó, boldogtalan gyerek, miért nem keltettél fel – szólt az anya – hogy elrepültünk volna!” „Dehát sose mondtad – válaszolt a fióka –, hogy itt nekünk nem jó.”

A feladat az volt, hogy kiscsoportokban találjanak ki egy paralel történetet, és játsszák el! Az egyikre igen-igen emlékszem. A játszó indián rezervátumban élnek. Az egyik gyerek kimegy a kapun, nem tudja, hogy nem szabad, s az őrelővi. Gyász, önvád: miért nem világosították fel időben!

A szünetekben

Kávés, üdítős, süteményes, házi készítésű saláták, mindig rakva a társalgó asztala. Ők hozzák, a hallgatók. Közben beszélgetés. Nem emlékszem egy szünetre sem, hogy tartózkodóan vagy bátorkodva ne jött volna valaki, hogy ez és ez a problémája – mindig nevelési –, mit csináljon, mit javasolnék. Örültek a konfliktusmegoldó játékoknak.

Drámapedagógiai órák

A könyvem címét írtam ide, amiből más, a társaságtól küldött kiadvánnyal együtt vittem magammal néhány

példányt. Illik, nem illik, elmondom; nagy hasznát láttam annak, hogy hivatkozhattam a könyvben közölt foglalkozás-leírásokra, azokra főként, melyeket mostanában tanítási drámának, komplex drámának neveznek, szóval azokra az óraleírásaimra, melyekben a színi dramaturgia elemei meghatározóan vannak jelen. Mivel ezek nem vázlatok, hanem a valós órák megörökítései, bátorkodtam ezekből felolvasni egyet-egyet abban a reményben, hogy sikerül megidézni az órák hangulatát, a dramaturgiai lépések nyomán létrejött hajdani élményt, remélve, hogy ezáltal új élményt keltek, teremtek a mostani hallgatóban. Hermeneutikával foglalkozó könyvben olvastam, hogy a közvetítés, például a hangos olvasás, előidézheti a szöveg „itt és most” értését, másként, olyan felismeréshez juttathatja a hallgatót, amely hasonló lehet a színháznéző „ahá!” élményéhez. Művészi szövegolvastás során gyakori, de előfordulhat más szövegeknél is, amikor a hallgató nyitott arra, ami elhangzik.

Valami ilyesmi történhetett könyvem „Így élt Domokos Mihály” című foglalkozás-leírásának felolvasása után. Megrendülten ültek, s hallgattak sokáig, s csak aztán szakadtak ki a közlések, hogy miért is. Domokos Mihály életének 70 évében saját és őseik megélt, illetve elképzelt sorsa idéződött fel. Az ő megrendültségük engem is elgondolkodtatott, mert tudtam, hogy itthon vannak, akik ezt az írást, éppen ezt, ellenérzéssel olvasták.

Sorkosztón

Pál-Gecse Éváék vendégszeretete itthoni hangulatot idézett. Ebédre viszont mindig máshová voltam hivatalos. Más-más hallgatóm terített asztala mellé ülhettem. Kiderült, hogy tájékoztak: „mit szeret a professzor úr”. Kedvemben akartak járni. Meg aztán éltek már meg kínos pillanatok is, amikor – utóbb mesélték – kiderült a magyarországi kedves vendégről, hogy vegetáriánus, és nem eszi meg a felkínált húsos ételt. Boldogult diák körömben voltam utoljára sorkosztón, de hát az régen volt, a háború után, muszájból, most meg... Nos, ezek az alkalmak, a remek fűszerezésű ételek s a jófajta boroskák mellett megannyi lehetőséget kínáltak a beszélgetésre, eszmeeserésre. Vacsora-meghívások is lettek ezekből, meg flekkenezés, s egyre táguló asztaltársaságban beszélhettünk a magunk s a világ gondjáról, bajjáról, meg a Kárpát-medenceiről.

A vendégszeretetük páratlan. Pedig az egyik napon, fizetés napján hiába vártak a bérre. Nem volt a bankban pénz.

Hit kéne

Egy alkalommal, beszélgetés közben azt mondta egy idősebb református lelkész – igaz, ez nem itt, hanem Székelyudvarhelyen történt – „Kell, hogy jöjjetek, gyakran jöjjetek, mert fogyóban van a mi népünk hite. Uralkodóban a reménytelenség, a jövőtlenség. Adjatok hitet!”

Mondtam volna, nálunk is fogyóban van?

Sepsiszentgyörgyön, az én hetemen, mintha sikerült volna erősíteni egymást. A tanfolyamon is és azon kívül is.

Határtalan tolerancia

Lévai Balázs

Április 7-12. között rendezték meg a *10. Drama in Education világkongresszust* az Innsbruck melletti alpesi falucsukában, Iglsben. A helyszín nem volt ismeretlen a résztvevők jelentős részének, hiszen már több alkalommal gyűltek össze itt drámapedagógusok.

A mostani kurzus a hangzatos *Határtalan tolerancia vagy korlátozott intolerancia* (Unlimited tolerance or limited intolerance) címet viselte.

Mindenképpen határtalan volt a konferencia, hiszen 19 ország képviselői vettek részt rajta, bár a „világ” szócskát enyhe túlzásnak érezhettük, hiszen csak néhány amerikai hölgy, illetve egy ugandai fiú képviselte az Európán kívüli területeket. Ugyancsak feltűnő volt az angolszász DIE szakemberek távolléte: a brit szigeteket csak *Hugh Lovegrove* – az AITA (Nemzetközi Amatőrszínházi Szövetség) elnöke –, s egy ír pszichológus képviselte.

A kongresszuson elsősorban a gyakorlati munkára koncentráltak, csupán az első nap délelőttjén hallhattunk két előadást – az osztrák *Manfred Wagner* professzortól, illetve az amerikai *Jean McDonald*tól – a tolerancia „elméletéről”. Ezt követően a workshop-vezetők: a fent említett amerikai hölgy, *Alexander Fjodorov* és *Szergej Kazarnovszkij* Oroszországból, *Hana Kasinova* és *Radka Svobodová* Csehországból, *José Manuel Valdes Soto* Ausztriából (a chilei származású úr tartotta a reggeli bemelegítést is), és az *Ascher Tamást* helyettesítő *Pinczés István* gyakorlatok során mutatták be munkamódszereiket, a konferencia fő témája köré csoportosítva.

Az esemény fő szervezője, *Ewald Polacek* – elmondása szerint – arra törekedett a program kidolgozásakor, hogy minél „többszólamúbb” legyen a rendezvény: eltérő stílusú, hangvételi, szakterületű, kultúrájú tanárok mutathassák be széles nyilvánosság előtt tevékenységüket. Elképzelését többé-kevésbé sikerült megvalósítania, bár jócskán akad-